

TÖRTÉNELEM

2023/2024. II. forduló
írásbeli teszt (munkapéldány)

Online kitöltendő:

<https://forms.gle/dJb34ehafSxqxusw6>

határidő: 2023. december 11.

1. Készítsen vázlatot a szóbeli döntőre tervezett előadásához maximálisan egy oldal terjedelemben! A témavázlatot a gitbhf@gmail.com e-mail címre küldje el csatolt fájl formájában, fájlnevének a saját nevét adja meg! [20p]

Kérjük, figyeljen arra, hogy a szóbeli döntőre **1920-ig** bezárólag és a megadott témakörökben várjuk referátumokat! Tehát például a szabadságharcokkal, a második világháborúval, vagy az ötvenes évekkel kapcsolatos előadás témákkal **NEM** lehet pályázni.

2. Hasonlítsa össze az athéni és a spártai nevelést és oktatást! Mely hasonlóságokat és különbségeket talál? Fejtse ki néhány mondatban! (6-8 mondat) Gondolatébresztőnek használja fel az alábbi szövegrészleteket! [15p]

Spárta:

A lopás nem számított bűnnek, de akit rajtakaptak, alaposan elverték. Egy korabeli történetíró így tudósít a spártai fiúk életéről: Azért, hogy ne szenvedjenek túlságosan az éhezéstől [a paidanomosz, táborvezető] bár nem engedte meg nekik, hogy minden további nélkül elvegyék, amit megkívánnak, lehetővé tette nekik, hogy éhségüket azzal csillapítsák, amit lopnak maguknak. [...] Ezt a fajta nevelést tehát a szándékkal rendelte el, hogy a gyerekeket találékonnyá tegye szükségleteik megszerzésében, és ügyesebb harcoszá formálja őket.

Vacsora után az eirén (a fiúk vezetője) kerevetén végig heveredve, felszólította az egyik fiút, hogy énekeljen, a másikat pedig jól átgondolt feleleteket kellett adnia ilyenféle kérdésekre: «Kicsoda a legderekabb férfiú a városban?» vagy «Mit gondolsz ennek meg ennek az embernek a magaviseletéről?» Ily módon az ifjakat kezdetől fogva hozzászoktatták, hogy megbírálják, mi a jó és mi a szép, és hogy foglalkozzanak a város polgárainak magatartásával... A feleletet röviden és szabatosan kellett megindokolniuk, és akinek válasza nem ütötte meg a kívánt mértéket, azt az eirén azzal büntette, hogy megharapta a hüvelykujját...

A "lakonikus beszéd" nem csak a gondolatok tömör és elmés megfogalmazására utal, hanem arra is, hogy a beszédmód kifejezi a spártaiak gondolkodásmódját...

Athén:

A tanítótól elvárják, hogy jóval több gondot fordítson a gyermek helyes magatartására, mint az elemi ismeretekre és a kitharajátékra. A tanítók meg is felelnek ennek a kívánságnak, és miután a gyermek megtanulta a betűvetést, s már annyira vitte, hogy az írott szöveget is annyira érti, mint azelőtt a beszédet, kezükbe adják a nagy költők költeményeit, hogy ezekkel is megismerkedjenek. Sőt e költeményeket könyv nélkül is megtanultatják velük, hiszen számos erkölcsi tanulságot meríthetnek belőlük, ezenkívül pedig a régmúlt idők kiváló fiainak viselt dolgaiból [...] is okulhatnak. Így olyan példák állnak a gyermek előtt, amelyek becsvágyát felkeltvén utánzásra serkentik, és arra buzdítják, hogy törekedjék hozzájuk hasonló lenni. A kitharajáték tanítói ugyancsak hasonló célokat akarnak elérni: a józan mérséklet erényét ápolják, és arra ügyelnek, hogy az ifjak ne térjenek rossz útra [...] Minden törekvésük arra irányul, hogy a ritmusokat és harmóniákat szilárdan bevessék a gyermekek lelkébe, hogy ezáltal fegyelmezettebbek legyenek...

Athénban nagy gondot fordítottak a növekvő gyermekek esztétikai nevelésére. Ott a gyermek lépten-nyomon találkozhatott az esztétikumnak valamilyen megjelenési formájával.

3. Comenius, akit a „nemzetek tanítójaként” tartanak számon, Európa első modern, haladó szellemiségű pedagógusának tekinthető, a *Schola Ludus* (Játzóiskola) című művében új didaktikai elméleteket foglalt össze. [15p]

A játék nem csak a pihenést, a testet erősíti, hanem megóvjja, illetve visszaadja az elme elevenességét is. Ezeknek a játékoknak az egész művészete abban áll, hogy egyszerre szólunk a fülhöz és a szemhez. Aki mozgással kíséri, amit mond, kétszeresen beszél. Ennek a gyakorlatnak a lényege nem is annyira a dolgok elbeszélése, hanem az átélése.

Az iskola: a humanitatis officina et vitae praeludium: mint a műhelyben, az iskolában is szükség van rá, hogy a szellemet praktikus oldaláról fejlesszük és az ifjúságot mintegy az: életbe állítsuk. A játék mind a testet, mind a szellemet gyakorolja, nemes ambíciót ébreszt tanulóban, tanítóban egyaránt, gyönyörköd-teti a szülőket és megmutatja, kinek mire van különös hajlandósága.

(Comenius: Schola Ludus)

a) A fentebb olvasható szövegrészek alapján mit tart Comenius a leghatásosabb nevelési és oktatási módszernek? Miért?

b) Meg akarja győzni az oktatásügyért felelős minisztert, hogy Comenius módszereivel élve szükséges tanítani az iskolákban! Írjon egy rövid levelet neki (8-10 mondat), amelyben kifejti, hogy Ön szerint milyen nevelő funkciói vannak ennek a módszernek és miért lenne hatásos ezekkel a mai iskolákban is élni!

4. Ön egy ifjú, viszonylag jómódú városi polgár valahol Észak-Magyarországon, akit a patrónusai külföldi egyetemre küldenek tanulni. Melyik külföldi európai egyetemet választaná, ha a) 1550-et, b) 1650-et és c) 1750-et írunk? Indokolja is röviden választát! [10p]

5. Az alábbi képen nyolc különböző viseletet látható a 16. század első feléből.

a) A számok alapján rendezze az egyes viseleteket a megadott országokhoz! Egyes országokhoz több képrész is tartozhat, az egyikhez viszont nem tartozik egy sem, oda nullát írjon! [9p]

1. Francia Királyság:

2. Magyar Királyság:

3. Oszmán Birodalom:

4. Németalföld:

5. Orosz Birodalom:

6. Új-Spanyolország:

7. Német-római Birodalom:

b) Határozza meg, hogy az egyes képrészekben mely társadalmi rétegekhez tartozó személyeket vél felfedezni az alábbiak közül: uralkodó, nemesség, papság, polgárság, parasztság. Indokolja is választását röviden mind a nyolc képrész esetében! [9p]

1:

2:

3:

4:

5:

6:

7:

8:

c). Ha figyelmesen oldotta meg az 5/b feladatot, akkor a megadott öt társadalmi réteg közül négyhez társíthatott képrészt, melyik réteg képviselője nem szerepel viszont a képrészekben? [1p]

6. Az alábbi kora újkori metszeten a szabadidő eltöltéséhez használható tárgyak, eszközök is láthatóak. [15p]

a) Nevezzen meg ezen tárgyak közül minél többet!

b) Járjon utána az internet segítségével vagy ismeretei szerint próbálja eldönteni, hogy az alábbiak közül a kora újkori Magyar Királyságban melyek lehettek a szabadidő eltöltésének a támogatott, tűrt és tiltott módjai?

(ifj. David Teniers, Falus ünnep, 17. század második fele, részlet)

kártyázás, táncmulatság, kockázás, pipázás, vadászat, fürdőzés, iskola színjátékok megtekintése, gyülekezeti kórusban éneklés, italozás, céllövészet, könyvolvasás, lakomázás, portyázás a határ túloldalára, lesvetés